

Gulating lagmannsrett - Beslutning - LG-2017-71725

Instans	Gulating lagmannsrett – Beslutning
Dato	2017-07-07
Publisert	LG-2017-71725
Stikkord	Sivilprosess. Erstatning. Oppreisning.
Sammendrag	Saken gjelder nektelse av anke i sak om erstatning og oppreisning, jf tvisteloven § 29-13 annet ledd.
Saksgang	Jæren tingrett TJARE-2013-47716 – Gulating lagmannsrett LG-2017-71725 (17-071725ASD-GULA/AVD1). Anke til Høyesterett forkastet, HR-2017-2137-U.
Parter	Helcon Ltd, Steinar Vigdel Kolnes, Arne Helvig, United Corporation Company AS, Ove Martin Kolnes mot Statoil ASA (advokat Kyrre Eggen og advokat Eline Thorsrud).
Forfatter	Lagdommer Grethe Strandborg, lagdommer Margareth Christophersen og lagdommer Vigdis Bygstad.
Sist oppdatert	2017-11-16

Innholdsfortegnelse

Gulating lagmannsrett - Beslutning - LG-2017-71725	1
Innholdsfortegnelse	2
De ankende parter anfører i korte trekk:	3
Saksbehandlingsfeil:	4
1. Retten til kontradiksjon, jf tvisteloven § 11-1 tredje ledd:	4
2. Ikke forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, if tvisteloven § 9-17 jf §§ 21-4 og 21-5.	4
Bevisbedømmelsen:	4
Lovanvendelsen:	6
Ansvarsgrunnlag:	6
1. Culpavilkåret	6
2. Kontraktshjelperansvaret og andre ansvar basert på aktiv identifikasjon/solidaransvar	6
3. Markedsføringsloven § 25 (tidligere markedsføringslov § 1) og verdipapirloven § 3-9, første ledd.	7
Årsakssammenheng	7
Det økonomiske tap, dokumentasjon	7
Påstand:	8
Ankemotparten anfører i korte trekk:	8
Lagmannsrettens bemerkninger:	10

Saken gjelder nektelse av anke i sak om erstatning og oppreisning, jf [tvisteloven § 29-13](#) annet ledd.

Steinar Kolnes og Arne Helvig etablerte i 2007, sammen med Finn Byberg, selskapet Biofuel AS (heretter Biofuel). En av hovedaksjonærene i selskapet var Perennial Bioenergy AS (heretter Perennial). Biofuel AS var gjennom to datterselskaper i Afrika involvert i et prosjekt i Ghana for dyrking av planten jathropa for produksjon av planteolje til bruk i biodiesel. I november 2008 inngikk Statoil New Energy AS (heretter Statoil) en intensjonsavtale med Biofuel om fremtidig kapitalinnskudd og erverv av 37% av aksjene i Biofuel på visse vilkår. I den anledning engasjerte Statoil det engelske selskapet Diligence til å utføre undersøkelser, herunder integritetsundersøkelser av Biofuel. Første rapport ble avgitt til Statoil 17.12.2008. Av rapporten fremgikk det at en kilde nær Biofuel hadde fortalt at Biofuel hadde brukt en navngitt mellommann til blant annet til å bestikke lokale tjenestemenn. Etter at Diligence i en ny rapport hadde svart på oppfølgingsspørsmål fra Statoil, ble det holdt et møte 30. januar 2009 mellom Statoil og Biofuel. I møtet konfronterte Statoil Biofuel med opplysningene og fremla et sladdet sitat, benevnt som «Quote A», som beskriver en korrupsjonshandling. Kilden til Quote A skal være styremedlem i Perennial, Trygve Refvem. Refvem skal ha uttalt Quote A i en telefonsamtale med den italienske journalisten, Paolo Fusi, som Diligence benyttet. Ingen av Diligence sine rapporter ble utlevert til Biofuel. Den 4. februar 2009 besluttet Statoil at de ikke ville investere i Biofuel. Den 13. mars 2009 begjærte Biofuel oppud og selskapet ble samme dag tatt under konkursbehandling.

I november 2009 reiste Ove Martin Kolnes, Steinar Kolnes, Arne Helvig og Finn Byberg privat straffesak for Stavanger tingrett mot Statoil med krav om mortifikasjon av Quote A og krav om oppreisning. Biofuel Africa Ltd og Biofuel Africa AS sluttet seg til søksmålet. Ved dom av 8. februar 2013 ble Statoil frifunnet for begge kravene. Saksøkernes anke ble nektet fremmet av lagmannsretten. Påfølgende anke til Høyesterett ble forkastet hva gjelder den straffeprosessuelle delen og nektet fremmet hva gjelder oppreisningskravet.

Parallelt med ovennevnte sak tok Ove Martin Kolnes, Steinar Kolnes, Arne Helvig og Finn Byberg ut forliksklage mot Statoil med krav om erstatning og oppreisningserstatning. Saken ble innstilt av Stavanger forliksråd 14. mars 2012, og den 12. mars 2013 ble det tatt ut stevning i denne sak for Stavanger tingrett. Saken ble stanset i medhold av [tvisteloven § 16-18](#) første ledd som følge av den ovennevnte mortifikasjonssaken. Saken ble besluttet igangsatt igjen sommeren 2015. Den 25. august 2015 besluttet Stavanger tingrett etter begjæring å overføre saken til Jæren tingrett, jf [domstoloven § 38](#).

I tilknytning til de ovennevnte prosesser har det vært prosessuelle tvister mellom partene knyttet til fremleggelse av rapportene fra Diligence. Det har også vært en sak for Oslo tingrett vedrørende påstått krenkelse av [EMK artikkel 6](#) nr 1.

Hovedforhandling i Jæren tingrett ble avholdt i tiden 9. – 6. januar og 16.-17. januar 2017. Under hovedforhandlingen ble det av Steinar Kolnes, i egenskap som styreleder, fremmet erstatningskrav på vegne av United Corporation Company AS tapte aksjer i Biofuel AS. Arne Helvig fremmet i egenskap som styreleder, erstatningskrav på vegne HelCon Ltd for tapte aksjer i Biofuel AS. Endringen ble tillat fremmet.

Jæren tingrett avsa den 3. februar dom med slik slutning:

1. *Statoil ASA frifinnes.*
2. *Arne Helvig, Ove Martin Kolnes, Steinar Kolnes, United Corporation Company AS og HelCon Ltd. betaler – i fellesskap – 1 280 000 – enmilliontohundreogåttitusen – kroner i sakskostnader til Statoil ASA innen 2 – to – uker fra dommens forkynnelse.*

Ove Martin Kolnes, Steinar Kolnes, Arne Helvig, United Corporation Company AS og HelCon Ltd. har anket dommen ved ankeerklæring av 9. mars 2017. Anken gjelder tingrettens saksbehandling, bevisbedømmelse og lovanvendelse. Ved anketilsvar har 24. april 2017 har Statoil tatt til motmæle. Saken innkom lagmannsretten 28. april 2017.

Ved brev av 22. mai 2017 ble det varslet om at lagmannsretten overveier å nekte anken fremmet i medhold av [tvisteloven § 29-13](#) annet ledd. Ankende parter fikk frist til å uttale seg om dette til **12. juni 2017**.

De ankende parter anfører i korte trekk:

Saksbehandlingsfeil:**1. Retten til kontradiksjon, jf tvisteloven § 11-1 tredje ledd:**

Statoil fikk mot ankende parter gjentatte protester lov til å føre Trefor Williams som vitne samtidig som ankende parter i praksis ikke hadde anledning til å føre Paolo Fusi som vitne. Det vises til at Paolo Fusi sin identitet kom frem først den siste dag av hovedforhandlingen i tingretten. Statoil ble altså tillat å føre bevis for at Trygve Refvem har uttalt Quote A til Statoils underleverandører samtidig som Biofuel ble nektet å føre motbevis.

2. Ikke forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, if tvisteloven § 9-17 jf §§ 21-4 og 21-5.

Det vises til artikkel i Stavanger Aftenblad 2. februar 2009 der Paolo Fusi benekter at han noen gang har kjent eller snakket med Trygve Refvem. Først etter hovedforhandlingen kom det frem at opphavet til Quote A enten er Statoil eller deres underleverandører. Det ble under hovedforhandlingen stadig ytret fra Biofuel sin side at saken ikke var godt nok opplyst. Hadde Biofuel blitt kjent med identiteten til underleverandøren, som Biofuel i lang tid har forsøkt å fremprovosere, ville Biofuel bevist at Trygve Refvem og Paolo Fusi ikke har hatt noen samtale. Det hevdes at Statoil hele tiden har kjent til Paolo Fusi og at Statoil uansett enkelt kunne ha tilegnet seg kunnskap om ham. Statoil har brutt de ovennevnte reglene i tvisteloven og opptrådt i strid med redelighet og god tro.

Bevisbedømmelsen:

Jæren tingrett fremsetter i dommen side 39 en grunnløs beskyldning mot Biofuel om at det er 50% mulighet for at hendelsen beskrevet i Quote A har skjedd. Tingretten fremlegger ingen beviser. Beskyldningen strider mot både uskyldpresumpsjonen i [EMK artikkel 6](#) (2) og beskyttelsen av privatlivets fred i [artikkel 8](#). Tingretten står alene om beskyldningen, idet det på side 39 også fremkommer at Statoil ikke har påstått at hendelsen har skjedd. Beskyldningen strider også mot EMK's regel om vern av eiendom. Ankende parter har henvist til [EMK artikkel 1](#) nr. 1. Lagmannsretten legger til grunn at riktig henvisning er [artikkel 1](#) i Protokoll til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter av 4. november 1950.

Quote A har aldri blitt uttalt av Trygve Refvem til Statoil eller deres underleverandører. Quote A er derfor fabrikkert enten av Statoil eller av deres underleverandører. Dette kan slås fast først nå, etter mer enn 8 års saksbehandling i norske domstoler. Statoil motarbeidet Biofuel-gruppen da det ble forsøkt å verifisere eller avkrefte om samtalen beskrevet i Quote A hadde funnet sted.

Jæren tingrett skulle ta stilling til om Trygve Refvem har uttalt Quote A til Paolo Fusi eller ikke, ikke om historien som beskrives i Quote A har funnet sted eller ikke. Jæren tingrett har ikke forholdt seg til Biofuel eller Statoils påstandsgrunnlag, og fremsetter en fullstendig grunnløs beskyldning.

Jæren tingrett velger å vektlegge Trefor Williams vitnebevis. Ankende parter mener hans vitnemål har null bevisverdi, annet enn at han pekte ut Paolo Fusi. Statoil skulle har ført Paolo Fusi som bevis for at samtalen har funnet sted. Når det ikke skjedde skulle Trygve Refvems vitnemål under ed bli stående alene som eneste bevis, og tingretten skulle konkludert med at den angivelige samtalen aldri har funnet sted. Da Trefor Williams i tingretten opplyste at tilfeldighetene ville det slik at den personen Diligence hadde satt på saken – Paolo Fusi – viste seg å være en gammel bekjent av Trygve Refvem, burde det ringt noen bjeller hos tingretten. Sannsynligheten for et slikt bekjentskap er lik null.

Det er besynderlig at tingretten ser helt bort fra forklaringen fra Trygve Refvem som vitnet under ed og at det ikke tas hensyn til alle de objektive kjensgjerningene som tilsier at Trygve Refvem aldri har snakket med Paolo Fusi. Noen av disse objektive kjensgjerningene er:

- Trygve Refvem har aldri hatt noen posisjon som manager i Mwana Group eller på annet vis vært knyttet til gruveselskapet slik Diligence påstår etter tingrettens dom.
- Trygve Refvem har ikke vært i Ghana siden Perennial ble opprettet.
- Telefonlogger fra Trygve Refvem telefoner viser ingen inngående eller utgående utenlandske samtaler i den

perioden som Diligence oppgir

- Det ble aldri opplyst hvilken dato, tidspunkt og med hvilke telefonnummer den angivelige samtalen med Trygve Refvem skulle ha funnet sted. Grunnen til dette er at samtalen aldri har funnet sted.
- NPA er ikke lisensmyndighet for Biofuel og har derfor aldri uttalt seg om Biofuel slik Diligence påstår.

E-poster der Paolo Fusi angivelig sender over Quote A til Diligence beviser ikke noen samtale mellom ham og Trygve Refvem, men bare om Paolo Fusi er en mann med troverdighet nok til at han skulle vært involvert i integritetsarbeidet rundt Biofuel-gruppen.

At Trefor Williams ikke kontaktet Paolo Fusi før han stilte som vitne i tingretten, svekker Wililiams'troverdighet. At Paolo Fusi står frem i full offentlighet styrker også hans påstand om at han aldri har hatt noen samtale med Trygve Refvem.

Quote A er fabrikkert av Statoil eller deres underleverandører IBI Word/Paolo Fusi eller Diligence. Norske domstoler har vært forutinntatte og trodd på Statoils forklaring om at Quote A kom fra en uavhengig kilde/varsler tett opp til Biofuel-gruppen – Trygve Refvem. Det er nå bevist og innrømmet av Statoil at ankende parter hele tiden har hatt rett. Fabrikasjonen er straffbar etter [straffeloven 2005 § 225](#) (b), noe som i denne sak vil kunne være et tolkningsmoment.

Ankende parter som skadelidte skal ikke måtte peke ut den eksakte skadevolder, annet enn å konstatere at det ikke finnes noen uavhengig kilde/varsler som trenger beskyttelse. Skadevolder har enten hatt skadehensikt eller hensikt om å tjene penger. Tingretten legger til grunn at det å finne eller fabrikere «red flags» ikke innebærer mer penger for Statoils underleverandører. Det er feil. Det vises til at Diligence ba om nytt mandat, noe som også ville genere mer inntekter. Stephanos G. Oretos i Statoil uttalte at det ville koste 1 million kroner for Biofuel-gruppen å sjekke ut Quote A. Biofuel blir altså satt i en gisselsituasjon, og pengene ville gått til Diligence og IBI Word/Paolo Fusi. Det må regnes som overveiende sannsynlig at motivet for å fabrikere «red flags» var å bringe inntekter. Det er underlig at tingretten ikke evnet å se dette. Når norske domstoler en gang kommer frem til at Quote A er fabrikkert av Statoil og deres underleverandører, vil dette ha avgjørende betydning for Statoils culpa-vurdering, tapet og årsakssammenhengen. Preventive hensyn vil slå inn i erstatningsvurderingen. Det vises videre til [EMK artikkel 6](#) (2), artikkel og [artikkel 1](#). Lagmannsretten legger også her til grunn at riktig henvisning er [artikkel 1](#) i Protokoll til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter av 4. november 1950.

Etter hovedforhandlingen har ankende parter konfrontert Trefor Williams med Paolo Fusis uttalelser i artikkel i Stavanger Aftenblad. Williams påstår nå plutselig at han sitter på e-poster hvor Paolo Fusi sender over Quote A i skriftlig form til Diligence og der det nevnes at Trygve Refvem, i anledning hans stilling blant annet som administrerende direktør i Mwana Group, hadde kontaktet Trygve Refvem. Dette er helt nye opplysninger for Biofuel. Dette kunne vært sjekket ut allerede i 2009 fordi Trygve Refvem aldri har hatt noen relasjon til Mwana Group. Williams'påstander med hensyn til e-poster er lite troverdig, idet han i sin forklaring i tingretten, under ed, forklarte at all informasjon de hadde fått rundt dette oppdraget var slettet på grunn av personvernregler.

Biofuel fikk ikke identiteten til Diligence før i 2016. Det er derfor feil når tingretten i dommen side 36 skriver at «opplysningene var innhentet med dette som formål, og skulle i utgangspunktet forbli i det lukkede rom i Diligence, Statoil og Biofuel».

I mortifikasjonssaken påstod Michael Price at Quote A omhandlet en korrupsjonshandling i relasjon til NPA, men Biofuel-gruppen hadde ikke behov for noen NPA- tillatelse. NPA har utstedt en offisiell erklæring der det tilbakevises at de hadde noe mandat i forhold til Biofuel samt alle sitater som ledende personer i NPA skulle ha uttalt til Diligence. Denne erklæringen er ikke nevnt i tingrettens dom. Etter at Statoil ble kjent med erklæringen påstår Statoil at Michael Price aldri har vitnet om at det dreier seg om en korrupsjonshandling i relasjon til NPA. Dette viser hvordan Statoil reagerer når de blir møtt med faktiske kjensgjerninger. Statoil kunne oppklart dette i deres anketilsvar i mortifikasjonssaken, men gjorde det ikke. IDD – rapporten slår tydelig fast at Quote A beskriver en korrupsjonshandling i relasjon til NPA. Likevel forsøker tingretten i dommen side 34 å komme Statoil til unnsetning. Det er ingen andre offentlige institusjoner igjen i Ghana som kunne ha noe med landkontrakter å gjøre som Quote A kan relateres til. Det er besynderlig at tingretten faller ned på at det er 50% sannsynlig at Biofuel-gruppen har utført en korrupsjonshandling når ikke en gang den institusjonen Biofuel angivelig skal ha betalt korrupsjonspenger til, er identifisert.

I forhold til media viser tingretten på side 42 i dommen til Steinar Kolnes sin forklaring «om at også andre personer i Ghana, kunne hatt interesse av å lekke informasjon til media». Kolsnes sin uttalelse kom før Trefor

Williams sitt vitnemål og før Paolo Fusi ble pekt ut som det angivelige opphav til Quote A. Dette viser hvor galt det kan gå når en domstol tillater bevisføring der helt sentrale opplysninger blir kjent på siste dag av hovedforhandlingen. Quote A har ikke sin opprinnelse fra Ghana, men er fabrikkert av Statoil, Paolo Fusi eller Diligence. Noen av disse har tipset media. Ingen i Biofuel-gruppen hadde interesse av at dette kom frem i media, da Biofuel fortsatt trodde at man var i kontraktsforhandlinger med Statoil.

Lovanvendelsen:

Ansvarsgrunnlag:

1. Culpavilkåret

Jæren tingrett drøfter ikke ankende parters påstand om at Statoil, samtidig som de fremsatte Quote A, også skulle overgitt Diligence sin identitet. Tingretten drøfter ikke om dette var illojalt av Statoil når man befant seg i kontraktsforhandlinger, men slår fast at Statoil hadde en konfidensialitetsavtale som hindret dette. Dette er bevislig feil. Noen slik avtale finnes ikke. Williams forklarte at Diligence ikke hadde hatt noe imot det dersom Statoil ønsket å formidle deres identitet. Noen konfidensialitetsavtale er heller ikke fremlagt. Culpavilkåret er oppfylt. Statoil har utøvet maktmisbruk og handlet illojalt og svikefullt. Tingretten ser helt bort fra ulovfestet kontraktsrett når de mener at Statoil ikke var pliktig til å legge frem identiteten til « Company X ». Det vises til Kai Kruger, Kontraktsrett 1989, side 290.

Jæren tingrett uttaler på side 38 i dommen at Biofuel fikk tilgang til flere opplysninger om Quote A enn det Statoil selv hadde mottatt i IDD-rapportene. Dette er bevislig feil. Det er tilstrekkelig her å sammenligne rapportene og telle sider. Igjen unnlater tingretten å drøfte det sentrale i Biofuels anførsler; at Biofuel aldri fikk tilgang til identiteten til Diligence og at det ikke pålåg Statoil noe forbud mot dette. Det blir nærmest absurd og på grensen til det injurierende når det argumenteres for et slags kildevern hos Statoil, basert på «sikkerhetshensyn». Om slike hensyn skulle tillegges vekt må det være grovt uaktsomt av Statoil å ikke gi identiteten til Quote AS sitt opphav på det tidspunkt da Biofuel hadde et meget kompetent styre, men i stedet vente til de i 2016 blir tvunget til å gi ankende parter all informasjon. Tingretten evner ikke å se Biofuel sine «sikkerhetshensyn» ved at Statoil sine underleverandører gis blanco-fullmakt til å benytte lyssky metoder i sine integritetsundersøkelser av Biofuel, uten risiko for å bli ansvarliggjort. Det ligger åpent i dagen hvorfor Statoil i 7 år har nektet å oppgi Diligence sin identitet. Hensikten var at Quote A skulle henge ved Biofuel og at Biofuel aldri skulle kunne ansvarliggjøre de som fabrikkerte Quote A. Når nå sannheten om hvem som fabrikkerte Quote A er kommet frem, er ansvarsgrunnlaget basert på culpa klart oppfylt for Statoils del. Det var grovt uaktsomt og det grenser mot forsett å ikke gi over identiteten til «Company X» i tiden fra 2009 til 2016. Det står ikke til troende at Statoil ville hjelpe Biofuel da de la frem Quote A, og samtidig nektet å oppgi identiteten til «Company X».

Det var også grovt uaktsomt av Statoil å involvere seg med Diligence som de ifølge Michael Price «fant» på Internett. Diligence har et meget frynsete rykte i bransjen. Det er i anerkjente media som Wall Street Journal, Financial Times og den svenske Expressen omtalt uheldige episoder som Diligence har vært involvert i, blant en der Diligence promoterer korrupsjon. Tingretten går likevel langt i å nærmest «frikjenne» Diligence.

Det var også grovt uaktsomt av Statoil å ikke håndheve rammeavtalen med Diligence der det uttrykkelig er nevnt at Statoil skal godkjenne de «sub-contractors» Diligence ønsket å benytte. Det står ikke til troende når Statoil påstår at de ikke visste identiteten til «sub-contractors».

2. Kontraktshjelperansvaret og andre ansvar basert på aktiv identifikasjon/solidaransvar.

Kontraktshjelperansvaret omfatter feil eller forsømmelser som begås av de kontraktshjelpere man engasjerer for å oppfylle sine forpliktelser, i dette tilfelle Diligence og Paolo Fusi. Om Statoil har påtatt seg selv en konfidensialitetsforpliktelse overfor Diligence, har de også akseptert å stå ansvarlig for Diligence og Paolo Fusi's feil.

Statoil må uansett blir identifisert med sine underleverandører når de nekter å oppgi Diligence sin identitet, jf ordinære ulovfestede erstatningsrettslige hensyn. At Statoil hefter for sine underleverandører når de nekter å gi fra seg Diligence sin identitet kan også tolkes inn i [EMK artikkel 8](#), 13 og 41.

Tingretten skriver på side 40 i dommen at «selv om det skulle legges til grunn at Quote A er fabrikkert, kan ikke Statoil holdes automatisk ansvarlig for dette». Tingretten utelukker altså ikke et ansvar for Statoil, men stanser sin drøftelse der. Ankende parter har forsøkt å få dekket sitt økonomiske tap hos Statoils underleverandører gjennom sivile krav i mortifikasjonssaken og begjæring om bevissikring, men Stavanger tingrett nektet begge deler. Dette må bety at det er rettskraftig avgjort at Biofuel ikke har anledning til å rette krav mot Statoils underleverandører. Når det nå viser seg at Quote A er fabrikkert, og det er Statoil eller en av deres underleverandører som har stått for dette, og Statoil har nektet Biofuel adgang til underleverandørene, må Statoil holdes fullt ut ansvarlig.

3. Markedsføringsloven § 25 (tidligere markedsføringslov § 1) og verdipapirloven § 3-9, første ledd.

Å fremsette et fabrikkert korrupsjonsfunn i kontraktsforhandlinger og samtidig ikke gi fra seg kildens identitet, er klart i kjernen av [markedsføringsloven § 25](#) og forbudet mot «urimelige forretningsmetoder» og verdipapirloven [§ 3-9](#) første ledd om forbud mot «urimelige kontraktsteknikker». Biofuel var i en emisjonsprosess/kapitalinnhenting og det var kontraktsforhandlinger om kjøp av aksjer og prisdiskusjoner. Kontraktsforhandlingene fortsatte etter 4. og frem til 23.-24. februar 2009. Korrupsjonsbeskyldningene kan derved ha bakgrunn i at Statoil ønsket å «snakke ned prisen».

Det vises også til verdipapirloven [§ 3-8](#) (2) 3. Dersom Biofuel var børsnotert, ville aksjen umiddelbart blitt suspendert, og en omfattende undersøkelse hadde blitt iverksatt. Om det viste seg at beskyldningen var fabrikkert og egnet til å påvirke verdien, ville det ført til både straffeansvar og erstatningsansvar for Statoil.

Årsakssammenheng

Produktet som Biofuel solgte gjennom emisjonen var aksjen, og denne ble verdiløs da beskyldningen om korrupsjon kom. Stein Hansen i First Securities var klar på dette. Biofuel var spesielt utsatt fordi selskapet var i en gründerfase og den eneste kilde til fremtidig inntekt var investeringen som var foretatt på landjorden i Ghana. Biofuels oppbud/konkurs er irrelevant for årsakssammenheng. Sees oppbud/konkurs borte ville aksjen fortsatt være verdiløs på grunn av korrupsjonsfunnet. At Biofuel uansett måtte begjære oppbud selv om korrupsjonsfunnet tenkes borte, er opp til Statoil å bevise. Ankende parter har tilstrekkelig bevist at det var flere interessenter i Biofuel-aksjen før korrupsjonsbeskyldningen kom. Vitneforklaringene om dette er ikke å gjenfinne i tingrettens dom. Det var Statoils stadige utsettelse i forhandlingene som medførte Biofuels anstrengte økonomi, ikke «dårlige tider». Operasjonen i Ghana er også oppe og går gjennom selskapet Solar Harvest Ltd (endret navn fra Biofuel Africa Ltd.) . Det har imidlertid vist seg svært vanskelig å få støtte fra norske bistandsorganisasjoner og investeringer fra norske investorer, noe som må tilskrives korrupsjonsbeskyldningene som fortsatt hefter ved gründerne. Også dette unnlater tingretten å drøfte.

Det økonomiske tap, dokumentasjon

Det er vanskelig å forstå tingrettens uttalelse om at det økonomiske tapet ikke er dokumentert. Det er fremlagt dokumentasjon i form av utskrift fra VPS-kontoer som viser antallet aksjer som saksøkerne eide privat og gjennom sine selskaper, samt verdien av aksjene før korrupsjonsbeskyldningene. Ved vurderingen av tapet er det markedsprisen for sist omsatte aksje som må legges til grunn. Tingretten tar feil når det tas utgangspunkt i at gründeres aksjer, siden disse ikke er kjøpt, men ervervet på et tidlig tidspunkt med lavere inngangsverdi, er verdiløse og uten erstatningsrettslig vern.

Erstatning for lidt og fremtidig inntektstap ved skade av omdømme må fastsettes etter skjønn. Biofuel har vært moderat i de økonomiske krav med tanke på hvor mange år korrupsjonsmistanken har vært over selskap og gründerne.

Foranlediget av lagmannsrettens varselbrev har de ankende parter videre i hovedsak gjort gjeldende:

Det er påstått alvorlige saksbehandlingsfeil gjort av tingretten, noe som alene er grunn nok til å fremme saken. Saken reiser også flere menneskerettslige spørsmål rundt domstolenes plikt til å beskytte de ankende parter mot alvorlige fabrikkerte korrupsjonsbeskyldninger.

Det anføres igjen at Statoil er ansvarlig både på objektivt og grunnlag og på culpagrunnlag og at det er sannsynliggjort årsakssammenheng og økonomisk tap. En nektelse

Når norske domstoler konsekvent har nektet ankende parter domstolsadgang for de påståtte krav mot Statoils underleverandører ved å beskytte deres identitet, må konsekvensen bli at Statoil blir objektivt ansvarlig for deres underleverandørers feil. Hvis ikke vil det være en krenkelse av [EMK artikkel 6](#).

Jæren tingretts dom består av flere krenkelser av konvensjonen som må repareres. En ankeavvisning vil aldri kunne reparere de feil som er blitt begått. Så lenge korrupsjonsbeskyldningene henger ved de ankende parter – uten at domstolene makter å konkludere med det åpenbare – at beskyldningene er fabrikkert – er dette et vedvarende brudd på ankende parters menneskeretter.

Statoil har også utvist culpa både utenfor kontrakt og i kontraktforhandlinger. Jæren tingrett slår uten begrunnelse eller refleksjon fast at Statoil handlet lojalt overfor Biofuel da Statoil nektet å oppgi identiteten til deres underleverandører. Det er ikke riktig som tingretten slår fast at det ikke var i Biofuel sin interesse å bli kjent med Statoils underleverandører. Dette er i beste fall en mistolking, idet det ble slått fast under bevisførselen fra denne side at det nettopp var i Biofuel sin interesse å få tak i identiteten til opphavet til Quote A.

Verdipapirhandelloven får anvendelse, jf [NOU 1996:2](#) pkt 6.1.2.2 og punkt og.3.2.

Det opplyses at ankende parter allerede har sak inn for EMD med påstand om flere brudd på EMK i tilknytning til Stavanger tingretts behandling av mortifikasjonssaken og bevissikringsaken. Om denne saken blir avvist vil også Jæren tingretts saksbehandlingsfeil legges til klagen i EMD.

I tillegg til det som fremgår av anken vises også til Norges forpliktelser etter EØS avtalen, om å beskytte selskaper og investorer mot markedsmanipulasjon samt verdipapirlovens forbud mot dette. Det er bevist gjentatte ganger at det er Statoil selv som har bekreftet korrupsjonsbeskyldningene som «funn» flere ganger i media, siste gang 9. mars 2009. Dette oppfyller klart lovens krav om «utbredelse av informasjon». Det er en lav terskel for å komme inn under lovens forbud mot dette. Ett «villedende signal, rykte eller nyheter» er nok. Spørsmålet er om disse «signaler, rykter eller nyheter» var egnet til å endre prisen på Biofuels aksjer. Stein Hansen fra First Security var klar på dette. Ankende parter er både gründere og investorer i Biofuel som de etablerte og bygget opp gjennom flere års ulønnet arbeid og flere millioner i private låneopptak. Det vil være sterkt konkurransevridende om norske selskaper og investorer skal ha et dårligere vern mot falsk og villedende informasjon enn selskaper i andre EU/EØS-stater.

Påstand:

1. Jæren tingretts dom oppheves.
2. Saken tas inn til ny behandling i Gulating lagmannsrett.
3. De samme påstander som for Jæren tingrett gjøres gjeldende for Gulating lagmannsrett.
4. Statoil erstatter saksøkerens sakskostnader.

Ankemotparten anfører i korte trekk:

Tingrettens avgjørelse er korrekt både i resultat og med hensyn til den konkrete bevisbedømmelse og rettsanvendelsen. Det foreligger heller ikke saksbehandlingsfeil som kan ha innvirket på tingrettens avgjørelse.

Sakens kjernespørsmål, om Statoil handlet rettmessig ved å formidle funn fra en IDD-rapport til Biofuels administrerende direktør, er allerede behandlet i privat straffesak og oppreisningssak. Både Stavanger tingrett og Gulating lagmannsrett har slått fast at Statoil handlet rettmessig. Avgjørelsen er rettskraftig, idet Høyesterett nektet fremme av anken. Anken i denne sak inneholder ingen nye omstendigheter som er relevant for sakens hovedspørsmål. Det er derfor klart at anken ikke vil føre frem og at der ellers ikke er grunn til at anken blir prøvd, jf [tvisteloven § 29-13](#) andre ledd.

Ingen av ankende parter anførte rettslige grunnlag kan føre frem.

Statoil hadde rett og plikt både til å gjennomføre selskapsgjennomgang og til å informere Biofuel om forhold som ble avdekket.

Verdipapirhandelloven er ikke anvendelig og kan uansett ikke føre frem. Statoil har heller ikke handlet i «strid med god forretningsskikk», jf [markedsføringsloven § 25](#).

Vurderingstemaet hva gjelder ansvarsgrunnlag for oppreisning og erstatning etter skadeerstatning-oven [§ 3-6](#) er identiske. Lagmannsretten må i likhet med tidligere avgjørelser komme til at formidlingen av Quote A ikke er ansvarsbetingende etter [skadeserstatningsloven § 3-6](#).

Det foreligger intet faktisk grunnlag til støtte for ankende parter påstander om at Statoil har fabrikkert Quote A.

Jæren tingrett har slått fast at Statoil har opptrådt aktsomt. Gjennomføringen av IDD var nødvendig, valget av Diligence var aktsomt, og Statoil hadde både rett og plikt til å formidle Quote A. Statoil hadde ikke noe med spredningen av Quote A å gjøre. Det foreligger intet grunnlag for erstatning verken etter [skadeserstatningsloven § 3-6](#), [§ 2-1](#) eller etter den ulovfestede culpanormen. Det er heller ikke grunnlag for noe kontraktsmedhjelperansvar eller organsansvar.

Det er heller ikke årsakssammenheng mellom Statoil sine handlinger, eller noen Statoil svarer for sine handlinger, og ankende parter anførte tap. Biofuel var på konkursens rand vinteren 2008/2009. Statoil var ikke forpliktet til å investere i selskapet. Statoil besluttet på forretningsmessig grunnlag ikke å investere i Biofuel, og selskapet maktet heller ikke å skaffe risikokapital fra andre investorer.

Ankende parter økonomiske tap er under enhver omstendighet ikke tilstrekkelig dokumentert. Det må her tas utgangspunkt i tidspunktet for den påståtte skadevoldende handling. På det aktuelle tidspunkt var Biofuels økonomi svært dårlig, selskapet var i praksis konkurs og aksjene var derved tilnærmet verdiløse.

Når det gjelder ankende parter anførsel vedrørende kontradiksjon vises til at ankende parter hadde full anledning til spørre ut Trefor Williams under hovedforhandlingen. Det forhold at han ikke ville oppgi Diligence sin kilde til Quote A før han ble nødt til det under vitneforklaringen, er ingen saksbehandlingsfeil. Det samme gjelder det forhold at ankende parter ikke kunne føre et vitne fordi de ikke ble kjent med navnet på vitnet før under hovedforhandlingen. Paolo Fusi kunne uansett ikke gi tingretten noen relevante opplysninger knyttet til de anførte ansvarsbetingende handlinger. For øvrig er hva som eventuelt har skjedd mellom Paolo Fusi og Trygve Refvem ikke relevant for bedømmelsen av om Statoil er erstatningsansvarlig.

Når det gjelder bevisbedømmelsen er det ikke rettens oppgave å fremlegge beviser slik ankende parter anfører. Det er heller ikke riktig som det anføres at tingretten fremsetter en grunnløs beskyldning. Om Trygve Refvem har uttalt Quote A eller ikke, er uten betydning for erstatningsspørsmålet.

De foreligger ingen feil ved tingrettens bevisbedømmelse.

Når det gjelder lovanvendelsen gir dommen en omfattende presentasjon av rettsreglene før de anvendes. Tingretten har grundig vurdert faktum opp mot alle de anførte ansvarsgrunnlag. Det foreligger ingen feil ved tingrettens lovanvendelse.

Påstand:

Prinsipalt:

1. Anken nektes fremmet

Subsidiært:

2. Anken forkastes.

I begge tilfeller:

3. Statoil ASA tilkjennes sakskostnader, med tillegg av renter etter lov om renter ved forsinket betaling fra forfall til betaling skjer.

Lagmannsrettens bemerkninger:

Det følger av [tvisteloven § 29-13](#) andre ledd at anke over dom kan nektes fremmet når lagmannsretten finner det klart at anken ikke vil føre frem.

Vilkårene for å nekte en anke over dom fremmet, er strenge. I [Rt-2011-1291](#) heter det med henvisning til lovforarbeidene:

«For at en anke skal kunne nektes fremmet etter [tvisteloven § 29-13](#) andre ledd, må lagmannsretten enstemmig finne det «klart at anken ikke vil føre frem». I lovforarbeidene er det fremholdt at dette nektelsesvilkåret «skal tolkes strengt», og at det kreves «en høy grad av sikkerhet for at resultatet ville blitt stående etter en eventuell full ankeprøving». Formålet er å «stoppe de håpløse ankene før det påløper ytterligere kostnader».

Lagmannsretten finner det enstemmig klart at anken i denne saken ikke vil føre frem.

Saken gjelder krav om erstatning for økonomisk tap og oppreisningserstatning. Erstatningskravene fra Arne Helvig, Steinar Kolnes og Ove Martin Kolnes gjelder tapte arbeidsinntekter som følge av konkurs i Biofuel og erstatning for tapte aksjer i Biofuel som følge av konkursen. Arne Helvig og Steinar Kolnes har videre fremmet krav om erstatning for tap hos Biofuel som de mener er overdratt dem fra Biofuels konkursbo. Erstatningskravene fra United Corporation Company AS v/Steinar Kolnes og Helcon Ltd. v/ Arne Helvig gjelder tapte aksjer i Biofuel som følge av konkursen. Det vises for øvrig til ankende parter påstander for tingretten inntatt i dommen side 13-14.

Tingretten kom til at ankende parter ikke har sannsynliggjort at vilkårene for å ilegge Statoil erstatnings – eller oppreisningsansvar er til stede, da med hovedvekt på vilkåret om ansvarsgrunnlag. Som ansvarsgrunnlag gjorde ankende parter for tingretten gjeldende det ulovfestede skyldansvar (culpa), [markedsføringsloven § 25](#) og [verdipapirhandelloven § 3-9](#) jf § 31- første ledd andre punktum, kontraktstmedhjelperansvar/aktiv identifikasjon, arbeidsgiveransvar og organansvar.

Lagmannsretten forstår anken slik at det for en vesentlig del hevdes å foreligge feil ved tingrettens bevisbedømmelse, lovanvendelse og saksbehandling knyttet til ankende parter anførsel om at Statoil/deres underleverandører har fabrikkert Quote A og anførselen om at det var illojalt og svikefullt av Statoil ikke å oppgi identiteten til opphavet av Quote A da denne ble fremsatt. Videre forstår lagmannsretten anken slik at det hevdes å foreligge feil ved tingrettens lovanvendelse og bevisvurdering når den har kommet til at det ikke var uaktsomt av Statoil å involvere seg med Diligence og ikke å håndheve rammeavtalen med Diligence om at Statoil skulle godkjenne «sub-contracors». Det samme gjelder ankende parter anførsler knyttet til Statoils håndtering av saken i media. Når det gjelder det sistnevnte er det for lagmannsretten også vist til forbudet mot markedsmanipulasjon i verdipapirhandelloven og EØS-avtalen.

Når det gjelder vilkårene for å ilegge noen erstatningsansvar, har tingretten tatt et korrekt rettslig utgangspunkt for vurderingen. Det samme gjelder kravet til bevis og bevisbyrderegler. Som det fremgår av tingrettens dom, og som lagmannsretten slutter seg til, er det de ankende parter som har bevisbyrden for at vilkårene for ilegge Statoil erstatningsansvar er til stede. Lagmannsretten tiltrer videre tingrettens vurdering om at det ikke er grunnlag for å snu bevisbyrden, slik denne saken ligger an. Lagmannsretten finner det tilstrekkelig her å vises til tingrettens premisser om dette i dommen side 20-21.

Tingretten har, slik lagmannsretten ser det, tatt et korrekt rettslig utgangspunkt også når det gjelder kontraktshjelperansvaret, herunder om Statoil hefter for uforsvarlige handlinger begått av Diligence eller deres hjelpere/underleverandører. Som det følger av betegnelsen «kontraktshjelperansvar», og som tingretten korrekt påpeker, omfatter dette ansvaret den som bruker en medhjelper til å oppfylle en kontraktsforpliktelse. Det forelå ingen kontraktsforpliktelse mellom Statoil og Biofuel som skulle oppfylles, og de ulovfestede reglene om kontraktshjelperansvaret kommer klart nok ikke til anvendelse. Dette innebærer igjen at, i den grad Quote A er fabrikkert av Diligence eller deres hjelpere eller disse på annen måte har opptrådt uaktsomt til skade for ankende parter, kan Statoil ikke holdes ansvarlig for dette i medhold av kontraktshjelperansvaret. Lagmannsretten kan heller ikke se at det er grunnlag for å pålegge Statoil noe slikt ansvar i medhold av [EMK artikkel 6](#), 8, 13 eller 41.

Når det gjelder «aktiv identifikasjon» er dette, som tingretten riktig påpeker, ikke et selvstendig ansvarsgrunnlag, men det kan være et «resultat av anvendelse av regler om arbeidsgiveransvaret og kontraktsansvar ved bruk av hjelpere».

Tingretten redegjør videre korrekt for den rettslige betydningen av arbeidsgiveransvaret og organansvaret. Når det gjelder arbeidsgiveransvaret fastslår tingretten at Statoil ikke har arbeidsgiveransvar for Diligence eller noen av deres hjelpere, og at et eventuelt ansvar her i tilfelle må forankres i uaktsomme handlinger/unnlater fra Statoils egne ansatte. Når det gjelder organsansvaret, legger tingretten til grunn at verken Diligence eller noen av deres hjelpere er avdelinger eller organer i Statoil og at slikt ansvar er utelukket i forhold til dem. Tingretten finner det videre unødvendig å ta stilling til om organsvaret kan gjøres gjeldende i forhold til Statoils juridiske avdeling og enheten Business and Integrity. Det vises til at Statoil uansett må frifinnes «fordi saksøkerne ikke har sannsynliggjort at selskapets ansatte (identifiserbare eller anonyme og ved kumulasjon), eller selskapets avdelinger som sådan har handlet uaktsomt».

Lagmannsretten kan ikke se at det hefter noen feil ved de rettslige vurderinger som tingretten har gjort i forhold til de ovennevnte rettslige grunnlag.

Innledningsvis under aktsomhetsvurderingen foretar tingretten en grundig og korrekt rettslig vurdering knyttet til anvendelsen av [markedsføringsloven § 25](#) /tidligere [markedsføringsloven § 1](#). Tingretten konkluderer slik:

Under enhver omstendighet mener retten at i en sak som denne, vil aktsomhetsbedømmelsen etter en ulovfestet handlingsnorm, og aktsomhetsbedømmelsen etter den lovfestede normen i [markedsføringsloven § 1](#), være sammenfallende. I begge tilfeller vil det være spørsmål om det har skjedd erstatningsbetingende avvik fra forsvarlig opptreden. Dersom man hadde tatt utgangspunkt i en ulovfestet norm, mener retten at man uansett måtte sett hen til den lovfestede handlingsnormen i [markedsføringsloven § 1](#).

Som et utgangspunkt for vurderingen av [markedsføringsloven § 1](#), viser retten til de bærende lojalitetshensyn som er omtalt i [Rt-1998-1315](#):

«God forretningsskikk» verner i likhet med de aktuelle spesialbestemmelsene om lojaliteten i næringslivet, og henviser til en alminnelig lojalitetsvurdering. Ved denne vurderingen kan både forhold av subjektiv karakter og de objektive kriteriene i saken være relevante. Slik denne saken ligger an, finner jeg, i motsetning til lagmannsretten, det tilstrekkelig å vurdere de objektive kriteriene. Jeg går derfor ikke inn på troverdigheten av den begrunnelsen som er gitt for etableringen av Norges-Is AS.

«Ved vurderingen har naturligvis oppfatningen innen næringslivet sentral betydning. Men den er ikke alene avgjørende. Retten må selv gjøre seg opp en mening om hva som er «god» forretningsskikk, jf. [Ot.prp.nr.57 \(1971–1972\) side 8](#)».

Retten skal altså foreta en lojalitetsvurdering ut fra de konkrete omstendighetene i denne saken.

Lagmannsretten tiltrer dette.

Avslutningsvis i dommen vurderer tingretten videre ankende parters anførsel om at Statoil er ansvarlig etter [verdipapirhandelloven § 3-9](#). Tingretten kom til at denne bestemmelsen ikke er anvendelig, og det fremgår av dommen:

Retten kan ikke se at bestemmelsen overhodet kommer til anvendelse. Slik saken er anlagt av saksøkerne, er det snarere et spørsmål om hvilke handlinger Statoil har utført for å *unnlate* å handle aksjer i Biofuel AS. Statoil har ikke drevet med handel i Biofuel AS sine aksjer. Det var en intensjonsavtale om mulig kjøp av aksjer, men noe kjøp kom ikke i stand. Slik retten ser det, faller situasjonen utenfor virkeområdet i [verdipapirhandelloven § 3-9](#). Under enhver omstendighet har ikke saksøkerne sannsynliggjort at Statoil har benyttet urimelige forretningsmetoder i denne saken. Retten viser til den omfattende drøftelsen ovenfor som også gjør seg gjeldende her.

Lagmannsretten kan ikke se at det hefter feil ved tingretten lovanvendelse her. Lagmannsretten tiltrer videre tingrettens vurdering om at Statoil uansett ikke har benyttet urimelige forretningsmetoder, jf lagmannsrettens videre bemerkninger nedenfor.

Tingretten foretar i dommen side 23 – 42 en tidskronologisk og grundig vurdering av hendelsesforløpet, der saksøkers anførsler for tingretten behandles fortløpende. Innledningsvis redegjøres det for bakgrunnen for intensjonsavtalen og hvilke forutsetninger som måtte oppfylles for at Statoil skulle investere. En av forutsetningene var etter avtalen punkt 6, at det skulle gjennomføres undersøkelser av teknisk, økonomisk og juridisk karakter, blant annet IDD- undersøkelser. Lagmannsretten oppfatter ikke anken slik at det hevdes å foreligge feil ved denne fremstillingen.

Tingrettens videre aktsomhetsvurdering, i dommen side 28 – 42, er grundig, og den tar stilling til alle ankende parters anførsler med hensyn til hvilke handlinger Statoil er ansvarlig for. Herunder om valget av Diligence og håndteringen av IDD-rapportene var illojal og uaktsom. Videre vurderer tingretten om Statoil handlet illojalt og uaktsomt etter møtet med Biofuel den 30. januar 2009. Tingretten går deretter inn på spørsmålet om Quote A er fabrikkert og i tilfelle om Statoil kan holdes ansvarlig for det. Dernest vurderer tingretten om Statoil i eller gjennom media har handlet illojalt eller uaktsomt overfor Biofuel. Samtlige spørsmål besvares benektende av tingretten. Tingretten oppsummerer aktsomhetsvurderingen slik:

Retten er kommet til at saksøkerne ikke har sannsynliggjort noe erstatningsgrunnlag. Statoil har handlet lojalt og aktsomt. Forretningsmetodene har heller ikke vært urimelige. Statoil skal frifinnes fra erstatningskravene. Det følger av dette, at Statoil også må frifinnes fra oppreisningskravene, siden Statoil har handlet rettmessig.

Som nevnt foran gjelder anken for en vesentlig del tingrettens bevisbedømmelse, lovanvendelse og saksbehandling knyttet til ankende parters anførsel om at Statoil/deres underleverandører har fabrikkert Quote A og anførselen om at det var illojalt og svikefullt av Statoil ikke å oppgi identiteten til Diligence da de fremsatte Quote A.

Når det gjelder det førstnevnte har ankende parter anført at det nå er bevist at Statoil eller deres underleverandører har fabrikkert Quote A. Det vises til et oppslaget i Stavanger Aftenblad 2. februar 2017, der Paolo Fusi bekrefter at vitneforklaringen fra Trygve Refvem om at telefonsamtalen der Quote A skal ha blitt uttalt, aldri har funnet sted. Dette underbygges ytterligere med henvisning til andre objektive faktiske kjensgjerninger. Videre anføres det at tingretten har begått saksbehandlingsfeil ved at Trefor Williams fra Diligence ble ført som vitne, samtidig som ankende parter i praksis ikke fikk føre Paolo Fusi som vitne. Det gjøres gjeldende brudd på reglene om kontradiksjon og reglene om forsvarlig avgjørelsesgrunnlag, jf [tvisteloven § 9-17](#). Ankende parter har på dette punkt også anført at tingretten har gått utenfor partenes påstandsgrunnlag.

I tingrettens dom heter det om dette:

I lys av saksøkernes anførsel om at Quote A var fabrikkert, og at Statoil må holdes ansvarlig for dette, førte Statoil Trefor Williams fra Diligence som vitne til å forklare seg om bakgrunnen for Quote A. Under hovedforhandlingen navnga Williams en italiensk journalist som Diligence hadde benyttet. Journalisten hadde erfaring fra Ghana, og skal ha hatt et bekjentskap med et mannlig styremedlem i Perennial Bioenergy AS. Også dette styremedlemmet ble navngitt av Williams under hovedforhandlingen. Williams forklarte at journalisten var i telefonisk samtale med styremedlemmet, og da skal styremedlemmet ha uttalt Quote A. Diligence hadde brukt journalisten i tidligere saker, og hadde positive erfaringer med ham. I følge Williams, fikk ikke journalisten større betaling for å ha avdekket et «rødt flagg», enn om han ikke gjorde det. Det var ikke slik de jobbet. Diligence hadde hatt andre saker hvor journalisten ikke hadde avdekket noe «rødt flagg». Williams mente at journalisten var meget troverdig. Det var bakgrunnen for at Diligence kunne gå videre til Statoil med opplysningen, til tross for at dette bare var basert på én kilde. Retten tilføyer at i følge Williams, avdekkes liknende «røde flagg» som Quote A, i bare noen svært få saker i løpet av et år.

Saksøkerne førte styremedlemmet i Perennial Bioenergy AS som vitne. Han kunne ikke erindre noe kjennskap til den italienske journalisten, og han benektet å ha kommet med Quote A. Igjen mener retten det ikke er nødvendig for avgjørelsen, å navngi de angivelige impliserte i dommen.

Retten bemerker at journalisten ikke ble ført som vitne under hovedforhandlingen, og retten kan vanskelig se at saksøkerne hadde mulighet til å føre vedkommende som vitne under hovedforhandlingen. Begrunnelsen er at Statoil, før hovedforhandlingen, ikke hadde opplyst om journalistens rolle i saken. Opplysningene var, i følge advokat Eggen, nye for ham og Statoil helt frem til kort tid før Williams vitneforklaring. Retten bemerker også at Trefor Williams ikke hadde tatt del i den angivelige samtalen med styremedlemmet i Perennial Bioenergy AS. Disse omstendighetene svekker nødvendigvis verdien av bevisene omkring Quote A, som ble presentert under hovedforhandlingen.

Saken er imidlertid ikke anlagt som en korrupsjonssak, og det bærer bevisførselen preg av. Saksøkerne har påstått at Statoil hefter for et fabrikkert Quote A. Slik saken er belyst, er det etter rettens oppfatning ikke mulig å ta stilling til om hendelsen i Quote A har skjedd eller ikke. Saksøkerne har ikke

sannsynliggjort at Quote A ikke har skjedd. For ordens skyld bemerker også retten – av hensyn til de impliserte – at det heller ikke er sannsynliggjort at Quote A faktisk har skjedd. Avgjørende er at saksøkerne ikke har sannsynliggjort at Quote A ble fabrikkert.

Retten bemerker også for ordens skyld at det ikke er godtgjort at Statoil har ment at beskrivelsen i Quote A faktisk har skjedd. Statoil påstod heller aldri noe slikt under hovedforhandlingen. Statoil ASA har betraktet Quote A som et risikoforhold, et «rødt flagg».

Foranlediget av saksøkernes anførsler under hovedforhandlingen, om at saken ikke er godt nok belyst omkring Quote A, understreker retten at *selv om* det skulle legges til grunn at Quote A var fabrikkert, kan ikke Statoil holdes automatisk ansvarlig for dette.

Det sentrale ved tingrettens vurdering er at, selv om Quote A skulle være fabrikkert, er det ikke slik at Statoil automatisk kan holdes ansvarlig for dette. I anken er det påpekt at tingretten ved denne uttalelsen ikke utelukker ansvar for Statoil. Ankende parter har imidlertid verken for tingretten eller i anken gjort gjeldende noen konkrete faktiske omstendigheter og heller ikke tilbudt noen bevis for lagmannsretten som er egnet til å sannsynliggjøre et slikt ansvar for Statoil. Lagmannsretten kan ikke se at oppslaget i Stavanger Aftenblad i seg selv sannsynliggjør at Quote A er fabrikkert, og langt mindre at Statoil er ansvarlig for dette. Basert på gjennomgangen foran er reglene om kontrakthjelperansvar heller ikke anvendelig for det tilfelle at Quote A skulle være fabrikkert av Statoils underleverandører. Ankende parter anfører i denne sammenheng også at, all den tid ankende parter ikke fikk dekket sitt økonomiske tap hos Statoils underleverandører i mortifikasjonssaken, må Statoil stå ansvarlig fullt ut. Anførselen kan slik lagmannsretten ser det åpenbart ikke føre frem.

Tingretten har heller ikke begått noen saksbehandlingsfeil slik det anføres av ankende parter. Under enhver omstendighet, om tingretten hadde utsatt hovedforhandlingen, eventuelt foretatt reassummering etter [tvisteloven § 9-17](#) andre ledd, og hørt vitneforklaring fra Paolo Fusi, er det ikke nærliggende at tingretten ville kommet til et annet resultat, jf [tvisteloven § 29-21](#) første ledd.

Lagmannsretten kan for øvrig ikke se at tingretten ved det tredje siste avsnittet i sitatet over fremsetter en korrupsjonsbeskyldning mot Biofuel, slik det hevdes av de ankende parter. Ankende parters anførsel om at tingretten på dette punkt har gått utenfor partenes påstandsgrunnlag eller at tingretten har opptrådt i strid med [EMK artikkel 6](#) (2) og [artikkel 8](#) og [artikkel 1](#) i Protokoll til Konvensjonen om beskyttelse av menneskerettighetene og de grunnleggende friheter av 4. november 1950, kan heller ikke føre frem.

Det andre hovedpunktet i anken er knyttet til tingrettens vurdering av om det var illojalt og svikefullt av Statoil ikke å oppgi identiteten til Diligence da Statoil i 2009 fremsatte Quote A. I anken hevdes det at dette var grovt uaktsomt og at det grenser mot forsett at Statoil ikke ga over identiteten til Diligence før i 2016.

Det er ikke riktig som ankende parter anfører at tingretten ikke har tatt stilling til dette. Tingretten har under punkt 4.5.5.i dommen vurdert «*Spørsmål om Statoil i tiden etter møtet den 30. januar 2009 har handlet illojalt og uaktsomt overfor Biofuel*», og det fremgår blant annet:

I løpet av februar 2009 tok representanter for Biofuel AS og Perennial Bioenergy AS kontakt med Statoil, med sikte på å få ytterligere opplysninger fra IDD-rapporten. Perennial Bioenergy AS søkte bistand hos advokat Thomas Abrahamsen i Kluge Advokatfirma. Under taushetsløfte om identiteten til Diligence, fikk han adgang til å stille ytterligere spørsmål til Diligence. Som Abrahamsen forklarte, gjorde Biofuel AS og Perennial Bioenergy AS det beste i en umulig situasjon. Det var ikke tid og penger igjen i Biofuel AS til å gjøre en nødvendig og omfattende gransking av Quote A i Ghana – noe som var viktig for å tiltrekke seg investorer.

I en undersøkelsesrapport datert 23. februar 2009 fra Perennial Bioenergy AS og Biofuel AS, fremkommer det at Diligence ga opplysninger om blant annet navnet til mellommannen XX; at kilden til Quote A var et ikke-navngitt styremedlem i Perennial Bioenergy AS; at vedkommende hadde kommet med utsagnet i en telefonsamtale med Diligence sin representant i 2008; at Quote A skal ha angått en betaling enten fra Perennial Bioenergy AS eller fra Biofuel AS i anledning Jathropa-virksomheten; at den som skal ha mottatt betalingen, var en ukjent offentlig tjenestemann i Ghana; og at pengeoverføringen skjedde enten i Ghana eller i London. En annen navngitt person tilknyttet Biofuel AS, ble oppgitt som en person som «would likely be aware of this meeting (described in Quote A) or of transfer of money occurring». Undersøkelsesrapporten fant ikke grunnlag for å si at forholdet som er gjengitt i Quote A, hadde skjedd eller ikke.

Avgjørende for retten er at det fremkommer ingenting fra disse undersøkelsene som stiller Statoil i et rettslig ansvar overfor saksøkerne. Til tross for at Abrahamsen fikk tilgang til opplysningene mot taushetsplikt, kan ikke retten se at Statoil på noen som helst måte handlet illojalt eller rettstridig overfor Biofuel AS. Situasjonen var at Biofuel AS fikk tilgang til noen flere konkrete opplysninger om Quote A, enn det Statoil selv hadde mottatt fra Diligence i IDD-rapportene.

Tingretten har videre under punkt 4.5.4 i dommen vurdert «Spørsmål om Statoils håndtering av IDD-rapportene var illojal og uaktsom». Tingretten redegjør først grundig for hendelsesforløpet fra Statoil mottok den første IDD-rapporten fra Diligence 17. desember 2008 og frem til møtet den 30. januar 2009. Det vises til dommen side 30 – 35. Videre heter det:

Retten mener at det heller ikke kan være i strid med god forretningsskikk, at Statoil ikke fremla IDD-rapportene i sin helhet. Det er ikke uvanlig at slike rapporter er underlagt konfidensialitetsklausuler mellom oppdragsgiver og oppdragstaker. Et sterkt hensyn bak slike konfidensialitetsforpliktelser, er personvernet til dem opplysningene angår. Personopplyvningsregelverket i Norge og i England (Diligence er etablert i England) stiller strenge krav til behandlingen av personopplysninger. Videreformidling av personopplysninger krever blant annet samtykke fra de berørte. Retten bemerker også at konfidensialitet kan være begrunnet i sikkerhetshensyn. Det kan riktignok reises spørsmål om Statoil kunne ha gjort ytterligere avklaringer med Diligence, for eksempel om å innhente samtykke fra de involverte i IDD-rapporten for å utlevere rapportene til Biofuel AS. Selv om manglende utlevering av rapportene sikkert var uheldig og frustrerende for Biofuel AS, kan ikke retten uansett se at Statoils atferd var av en slik karakter at den var uforsvarlig eller illojal.

Retten mener at formålet med innhenting av opplysningene, må tillegges betydelig vekt i aktsomhetsvurderingen. Opplysningene skulle bidra til at Statoil hadde et tilstrekkelig grunnlag for sin investeringsbeslutning. Opplysningene var innhentet utelukkert med dette som formål, og skulle i utgangspunktet forbli i de lukkede rom i Diligence, Statoil og Biofuel AS. Biofuel AS kunne ikke forvente fullt innsyn i rapportene, men bare å bli presentert for sentrale funn som etter Statoils oppfatning kunne påvirke transaksjonen.

Under enhver omstendighet mener retten at Biofuel AS faktisk fikk så pass mye informasjon om den angivelige korrupsjonshandlingen i møtene den 18. desember 2008 og 30. januar 2009 til å igangsette en selvstendig gransking av forholdet, slik at Statoil ikke kan holdes ansvarlig for illojal og uforsvarlig tilbakeholdelse av nødvendige eller avgjørende opplysninger. Biofuel AS fikk navnet på mellommannen XX, og Biofuel AS fikk vite at et av styremedlemmene i Perennial Bioenergy AS var den som hadde uttalt Quote A. Slik saken er belyst, mener retten at Statoil heller ikke hadde stort mer å gi av opplysninger om den angivelige hendelsen. Statoil hadde fått bekreftelse fra Diligence om at Quote A ikke nødvendigvis angikk betaling av penger til noen i National Petroleum Authority, og Statoil satt ikke med ytterligere konkret informasjon om den angivelige betalingen og hvem som skal ha vært mottaker.

Tingrettens vurdering her er altså knyttet til om Statoil skulle gitt Biofuel tilgang til IDD -rapportene, og det er i den sammenheng argumentasjonen rundt konfidensialitetsklausuler og sikkerhetshensyn fremkommer.

Som det fremgår av sitatet foran, siste avsnitt, har tingretten vurdert at Biofuel under enhver omstendighet fikk tilstrekkelig informasjon til å kunne igangsette en egen selvstendig gransking av forholdet. Lagmannsretten er enig i dette, og tilføyer at Biofuel heller ikke trengte opplysninger om Diligence sin identitet for å gjøre sine egne undersøkelser. Basert på det faktum tingretten har lagt til grunn, tiltrer lagmannsretten tingrettens vurdering om at Statoil på dette punkt ikke har handlet uaktsomt eller illojalt overfor Biofuel.

Ankende parter har videre anført at det var grovt uaktsomt av Statoil å involvere seg med Diligence og ikke å håndheve rammeavtalen med Diligence der det er nevnt at Statoil skal godkjenne de «sub-contractors» Diligence benytter. Lagmannsretten oppfatter som nevnt anken på disse punkter slik at den gjelder tingrettens lovanvendelse og bevisbedømmelse. Når det gjelder lovanvendelsen vises til lagmannsretten bemerkninger foran. Tingretten har videre foretatt en grundig bevisvurdering også av disse forhold, og det vises til dommen henholdsvis side 28-29 og side 40. Lagmannsretten kan ikke se at det av ankende parter er anført forhold eller tilbudt bevis som ikke er vurdert av tingretten.

Lagmannsretten forstår anken videre slik at den også gjelder tingrettens vurdering av spørsmålet om Statoil i eller gjennom media har handlet uaktsomt eller illojalt i forhold til Biofuel. Lagmannsretten forstår ankende

parter slik at anken gjelder tingrettens lovanvendelse og bevisbedømmelse. Ankende parter viser til Norges forpliktelser etter EØS avtalen, om å beskytte selskaper og investorer mot markedsmanipulasjon samt verdipapirhandellovens forbud mot dette. Det hevdes bevist at Statoil selv har bekreftet korrupsjonsbeskyldningene som «funn» flere ganger i media, siste gang 9. mars.2009 og at dette klart oppfyller lovens krav om «utbredelse av informasjon».

Tingretten har ved sin vurdering tatt følgende rettslige utgangspunkt:

Retten tar kort utgangspunkt i at enhver har rett til ytringsfrihet, jf. [Grunnloven § 100](#), [EMK artikkel 10](#) nr. 1 første setning og [SP artikkel 19](#). Ytringsfriheten gjelder også for Statoil. Ytringsfriheten er likevel undergitt enkelte begrensninger, som eksempelvis ved [markedsføringsloven § 1](#). Kommersielle ytringer har imidlertid generelt et mindre krav på vern enn for eksempel politiske, vitenskapelige eller kunstneriske ytringer, se eksempelvis [LB-2012-35181](#) med henvisning til Lunde: God forretningsskikk næringsdrivende i mellom, s. 460-461.

Slik lagmannsretten ser det har tingretten her tatt et korrekt rettslig utgangspunkt for vurderingen. Tingretten har videre foretatt en grundig gjennomgang og vurdering av bevisene av aktuelle mediesopplag, og det vises til dommen side 40 – 42. Lagmannsretten kan heller ikke på dette punkt se at det av ankende parter er anført forhold eller tilbudt bevis som ikke er vurdert av tingretten.

Ankende parter har anført at Statoil i kontakten med media, har overtrådt forbudet i [verdipapirhandelloven § 3-8](#) (2) nr 3 mot markedsmanipulasjon. Bestemmelsen, som antas å være i samsvar med EØS-avtalen, «rammer utbredelse av opplysninger gjennom media, herunder via Internett, eller ved enhver annen metode, når opplysningene gir eller er egnet til å gi falske, uriktige eller villende signaler om finansielle instrumenter, herunder utbredelse av rykter og nyheter, når personen som har utbredt opplysningene visste eller burde ha visste at opplysningene var falske, uriktige eller villedende». Lagmannsretten finner det klart, i den grad bestemmelsen er anvendelig, jf kravet om at opplysningen må dreie som «finansielle instrumenter», at forbudet ikke er overtrådt av Statoil.

Ankende parter har endelig gjort gjeldende at tingretten har tatt feil når den har kommet til at det under enhver omstendighet ikke er sannsynliggjort noe økonomisk tap som står i årsakssammenheng med et ansvarsgrunnlag. Lagmannsretten forstår anken slik at den gjelder tingrettens bevisbedømmelse. Til dette bemerkes at tingrettens vurderingen, basert på konklusjonen hva gjelder ansvarsgrunnlaget, er uten betydning for det endelige resultatet. Lagmannsretten finner det derfor ikke nødvendig å gå nærmere inn på dette.

Under henvisning til det ovenstående finner lagmannsretten det klart at anken ikke vil føre frem og at den bør nektes fremmes.

Ankemotparten har nedlagt påstand om å bli tilkjent sakskostnader for lagmannsretten. Beløpet er ikke oppgitt. Sakskostnadene settes skjønsmessig til kr 12.000,- inklusive merverdiavgift. Kostnadsansvaret er solidarisk for de ankende parter. For øvrig vises til [tvisteloven § 20-2](#) første jf andre ledd. Lagmannsretten har vurdert, og ikke funnet grunnlag for anvendelse av noen av unntaksbestemmelsene.

Beslutningen er enstemmig.

Slutning

1. *Anken nektes fremmet.*
2. *I sakskostnader for lagmannsretten tilpliktes Steinar Kolnes, Arne Helvig, Ove Martin Kolnes, United Corporation Company AS og Helcon Ltd in solidum til å betale til Statoil ASA kr 12000 – kronertolv tusen – innen 2 – to – uker fra forkynnelse av beslutningen.*